

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
StV@eduskunta.fi

Asia: HE 129/2025 vp

**KIRJALLINEN LAUSUNTO EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE
HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON
JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN JA PELASTUSTOIMEN JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN
MUUTTAMISESTA**

Kuluttajaliitto ry (jäljempänä Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 26 §:n 2 momentin osalta seuraavat huomiot:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että järjestämislakeja muutettaisiin hyvinvointialueen investointisuunnitelman sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osasuunnitelmien osalta siten, että ministeriöt voisivat jättää osasuunnitelmat hyväksymättä myös sillä perusteella, että ne ovat ilmeisessä ristiriidassa hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Valtakunnallisilla tavoitteilla tarkoitetaan valtioneuvoston neljän vuoden välein hyväksymiä tavoitteita, joissa otetaan huomioon mm. valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet.

Kuluttajaliitto huomauttaa, että valtioneuvoston hyväksymissä ja ministeriön valvomissa tavoitteissa on kyse valtion keskusjohtoisen poliittisen instrumentin. Hallituksen esityksessä todetaankin, että ehdotuksella toteutettaisiin hallituksen tavoitetta kiristää investointien ohjausta.

Kuluttajaliitto on huolissaan muutoksen vaikutuksista, joilla heikennettäisiin hyvinvointialueiden itsehallintoa. Olemme jo hankkeen luonnosvaiheessa huomauttaneet, että alkuvuodesta 2025 lausuntokierroksella olleet luonnokset valtakunnallisista tavoitteista vuosille 2025–2029 oli valmisteltu valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön muodostamassa valmisteluryhmässä ja palvelunkäyttäjien edustajien puuttuminen näkyi tavoitteiden sisällössä mm. asiakaslähtöisyyden vähäisyytenä. Kuluttajaliitto ei voi kannattaa sitä, että hyvinvointialueiden harkintavaltaa kavennetaan tavoitteilla, joissa palvelunkäyttäjän ääntä ei ole kuultu.

Perustuslakivaliokunta on lausunut aiemmin, että hyvinvointialueisiin kohdistuva valtion ohjaus ja alueiden rahoitusmalli kaventavat tosiasiallisesti aluevaltuuston päätösvaltaa (PeVL 17/2021 vp, 27 kohta). Lisäksi valiokunta on todennut, että kansanvaltaisuutta ymmärrettynä erityisesti osallistumisena ja vaikuttamisena voidaan pitää keskeisimpänä itsehallinnon periaatteellisenä osatekijänä kulloisestakin itsehallinnollisesta järjestelystä riippumatta (PeVL 26/2017 vp, s. 24). Näin ollen hyvinvointialueen itsehallinnon kannalta on tärkeää, että hyvinvointialueella on toimiva ja päätösvaltainen asukkaiden valitsema aluevaltuusto, jolla on tosiasiallinen mahdollisuus tehdä päätöksiä, eikä tätä mahdollisuutta kavenneta liiallisella valtion ohjauksella. Siten voidaan varmistaa, että palvelut vastaavat parhaiten käyttäjiensä tarpeita.

Helsingissä 10.11.2025

Kuluttajaliitto ry

Ella Ylikarhu, juristi. OTM, TM